

УДК 811.111

DOI <https://doi.org/10.17721/fovia.philologica/2022/4/1>

Олена АРДЕЛЯН

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри германських мов, зарубіжної літератури та методик їхнього навчання, Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка, вул. Шевченка, 1, м. Кропивницький, Україна, 25006

ORCID: 0000-0002-7166-0095

evardelyan@gmail.com

Бібліографічний опис статті: Арделян, О. (2022). Вторинні фразеотворчі процеси в англійській мові. *Folia Philologica*, 4, 4–10, doi: <https://doi.org/10.17721/fovia.philologica/2022/4/1>

ВТОРИННІ ФРАЗЕОТВОРЧІ ПРОЦЕСИ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

У статті на матеріалі англійської мови здійснений опис вторинних фразеотворчих процесів, унаслідок яких виникають узувальні похідні фразеологічні одиниці. Розглянуто типологію цих процесів за структурними та семантичними критеріями. За структурними критеріями вторинні фразеотворчі процеси поділяються на внутрішньоструктурні (твірні та похідні одиниці мають однакову структуру) та міжструктурні (різні структури цих одиниць). Актуальність дослідження визначалася як активним вторинним фразеотворенням в англійській мові та інтересом до похідних фразеологічних одиниць, так і необхідністю дати узагальнення та пояснення щодо процесу утворення нової фраземи на основі наявної. Метою роботи є дослідження вторинного фразеотворення як одного з механізмів мови для опису фразеологічної системи в її динамічному стані та розвитку. У результаті дослідження було узагальнено всі можливі зміни плану вираження твірної фразеологічної одиниці, що відбуваються у процесі творення нової фразеологічної одиниці, та співвіднесено їх зі змінами плану змісту. Встановлено, що формування нової фразеологічної одиниці можливе, якщо значення похідної одиниці відрізняється від значення твірної. Значення похідного фразеологізму створюється на основі наявного знака мови, тому обов'язково певним чином інкорпорує значення чи певні семи значення твірної одиниці. Спільні елементи структури твірної та похідної фразеологічної одиниці створюють матеріальну базу для семантичної кореляції між одиницями. Процес вторинного фразеотворення зумовлює появу фразеологічних одиниць з новими структурно-семантичними показниками, тобто він одночасно є пов'язаним зі змінами як форми, так і змісту. Проаналізований мовний матеріал показав, що на основі тієї самої події або сюжету можуть виникати різні фразеологічні номінації, в тому числі нові значення вже наявних одиниць.

Ключові слова: фразеологічна одиниця, вторинне фразеотворення, фразеотворчі процеси, структурні та семантичні критерії, значення похідного фразеологізму.

Olena ARDELIAN

PhD in Pedagogy, Associate Professor at the Department of Germanic Languages, Foreign Literature and their Teaching Methodologies, Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University, Shevchenko Str. 1, Kropyvnytskyi, Ukraine, 25006

ORCID: 0000-0002-7166-0095

evardelyan@gmail.com

To cite this article: Ardelian, O. (2022). Vtorynni frazeotvorchi protsesy v anhliiskii movi [Secondary Phrase-Formation Processes in the English Language]. *Folia Philologica*, 4, 4–10, doi: <https://doi.org/10.17721/fovia.philologica/2022/4/1>

SECONDARY PHRASE-FORMATION PROCESSES IN THE ENGLISH LANGUAGE

The article provides a description of secondary phrase-forming processes in the English language, which result in the emergence of usual derived phraseological units. The typology of these processes has been examined according to structural and semantic criteria. According to structural criteria, secondary phrase-forming processes can be classified into intrastructural (where the derivative and creative unit have the same structure) and interstructural (involving units with different structures). The relevance of the study is determined by both active secondary phraseology in the English language and interest in derived phraseological units, as well as the need to provide generalization and explanation regarding the process of formation of a new phrase based on an existing one. The aim of the work is the study of secondary

phrase formation as one of the language mechanisms for describing the phraseological system in its dynamic state and development. In the course of the study, all possible changes in the expression plan of the creative phraseological unit that occur in the process of creating a new phraseological unit have been summarized and correlated with changes in the content plan. It has been established that the formation of a new phraseological unit is possible if the meaning of the derived unit differs from the value of the original unit. The meaning of a derived phraseological expression is created based on an existing linguistic sign, therefore it necessarily incorporates in a certain way the meaning of the creative unit. The common elements of the structure of the creative and derived phraseological units create a material basis for the semantic correlation between the units. The process of secondary phrase formation leads to the emergence of phraseological units with new structural and semantic indicators. It is simultaneously associated with changes in both form and content. The analyzed linguistic material has demonstrated that based on the same event or plot, different phraseological nominations can arise, including new meanings of already existing units.

Key words: *phraseological unit, secondary phraseological unit formation, typology of secondary phrase-formation processes, structural and semantic criteria, meaning of derived phraseologism.*

Фразеологічний рівень мови становить цілісну семантико-структурну систему, одиниці якої об'єднані за певними типологічними ознаками: семантична цілісність, відтворюваність у комунікативних процесах (усному і писемному мовленні) та розчленована (надслівна) будова (Алефіренко, 200: 26). Фразеологічні одиниці (далі – ФО) є стійкими, відтворюваними цілісними сполученнями слів чи речень із повністю чи частково переосмисленим значенням, яке не виводиться зі значень їхніх складників. Щодо семантики фразеологічним одиницям властиве цілісне глобальне значення, а от щодо форми граматичної структури ФО виявляють чітке розмежування (Авербух, Карпова, 2009: 56).

Незважаючи на численні теоретичні дослідження закордонних та вітчизняних фахівців, залишається нерозв'язаною низка проблем, серед яких виокремлюється питання вторинних фразеотворчих процесів. Фразеологія, будучи особливою підсистемою мови, володіє значним креативним потенціалом. В ході свого дослідження І.В. Зикова ввела поняття «фразеологічна креативність» (або «фразеокреативність») і висловила думку, що «вивчення феномена фразеологічної креативності як, відповідно, невід'ємної частини лінгвокреативності вимагало звернення до проблеми формування фразеологічного значення – особливого індивідуально-колективного творчого акту» (Зикова, 2016: 140–141). Нині не викликає заперечень точка зору, що фразеологія є системою, яка моделюється. За цим підходом багато фразеотворчих процесів є не поодинокими, а виявляють зв'язок з іншими ФО, про що свідчить видима подібність їх зовнішньої структури і смислового наповнення (Рахматуллаєва, 2014: 190). Ці модифікації ФО мають системний характер.

Отже, актуальність дослідження визначається як активним вторинним фразеотворенням в англійській мові та інтересом до похідних ФО, так і необхідністю дати узагальнення і пояснення щодо процесу утворення нової ФО на базі наявної.

Проведені протягом останніх десятиліть дослідження в галузі фразеології (Джаграєва, 2005; Денисенко, 1988; Дьячкова, 2017; Єфімова, 2005; Єрмакова, 2008; Лисенко, 2000; Набережнева, 2009; Половова, 2005; Третьякова, 2011; Anderson, 2007; Pierini, 2008) свідчать, що фразеологічні одиниці мови існують у постійному русі, який спричинює зміни. Зміни, що спостерігаються у фразеологічній системі, різняться за своїми якісними характеристиками. Вони можуть як трансформувати якісні ознаки тієї чи іншої ФО, детермінуючи виникнення нового утворення, нової ФО, так і не порушувати якісної своєрідності ФО, лише частково видозмінюючи семантику звороту (Алефіренко, 2009: 122). Зміни першого типу однозначно розглядають як процес формування похідних ФО на основі наявних ФО.

Метою роботи є дослідження вторинного фразеотворення як одного з механізмів мови для опису фразеологічної системи в її динамічному стані та розвитку.

Розглянемо процеси виникнення похідних ФО. Більшість фразеологів, серед них М.Ф. Алефіренко, дотримується погляду на вторинне фразеотворення як на результат перетворень ФО. Якщо погодитися з цією думкою і проаналізувати механізм формування похідної ФО, то виявимо, що він є аналогічним механізму утворення нової ФО від наявної: 1) нова ФО, утворена на основі наявної фразеологізації, пов'язана дериваційними відношеннями з одиницями фразеологічного фонду мови;

2) твірною базою виступають мовні одиниці; 3) відбуваються певні перетворення твірної бази з подальшою узуалізацією, у процесі творення нової ФО обов'язковими є як структурні зміни, так і семантичні.

Найповніший перелік способів вторинного фразеотворення представив О.В. Кунін. Він виділяє такі способи: відособлення похідної ФО зі складу твірної; утворення нової ФО шляхом розгортання твірної ФО; утворення ФО унаслідок переважної сполучуваності; утворення дієслівної ФО від прислів'я, що вживається в наказовому способі; перерозклад, тобто відособлення компонентів твірної ФО, що супроводжується структурно-семантичними змінами; утворення шляхом конверсії; утворення за аналогією; утворення за контрастом; утворення ФО на основі розвитку образу твірної одиниці; утворення ФО в результаті контамінації; виникнення ФО в результаті еліпсису (Кунін, 2005: 156–161).

Т.Є. Набережнева узагальнила всі можливі зміни плану вираження твірної ФО, що мають місце у процесі творення нової фразеологічної одиниці, та співвіднесла їх зі змінами плану змісту. У структурно-семантичні перетворення твірної одиниці у процесі вторинного фразеотворення було включено: відособлення компонентів твірної одиниці (зменшення кількості компонентів); відособлення компонентів твірної одиниці + структурні зміни; поширення компонентного складу; лексична субституція компонентів: на основі а) аналогії; б) на основі контрасту; в) на основі розвитку образу твірної одиниці; словотвірну субституцію стрижневого компонента (Набережнева, 2009).

У своєму дослідженні І.Є. Трет'якова розглянула найбільш частотні прийоми оказіонального перетворення ФО, описала механізми цих прийомів, комунікативну спрямованість, стилістичний ефект трансформацій. Для аналізу перетворень мовних фразеологічних одиниць було використано традиційну типологію прийомів оказіонального перетворення ФО, зокрема прийоми структурно-семантичного типу – розширення компонентного складу, заміну компонентів, творення ОФ за моделлю, фразеологічний еліпсис, контамінацію, модифікацію синтаксичної моделі, сегментацію ФО, рольову інверсію та прийоми семантичного

типу – подвійну актуалізацію, буквалізацію, переосмислення ФО (Трет'якова, 2011).

На мовному рівні утворення похідного фразеологізму – це результат змін плану вираження і плану змісту твірної одиниці. Розглянемо, які саме зміни відбуваються у разі вторинного фразеотворення, якими шляхами формується нова фразеологічна одиниця на основі наявної. Значення похідних одиниць можуть відрізнятися від значення твірних, можуть бути подібними, бути ширшими або вужчими, ніж значення твірних, і можуть бути тотожними.

Одним із принципів поділу вторинних фразеотворчих процесів на типи може бути структурний – співвідношення структури твірної та похідної ФО. І твірні, і похідні ФО належать до одного з двох структурних типів: ФО зі структурою словосполучення (непредикативна одиниця) і ФО зі структурою речення (предикативна одиниця). Оскільки з твірної одиниці одного типу може утворитися похідна, що належить або до того ж типу або до іншого, то процеси вторинного фразеотворення можна поділити на внутрішньоструктурні та міжструктурні.

Якщо твірна і похідна одиниці належать до одного структурного типу, то процес вторинної фразеологізації можна назвати внутрішньоструктурним: усі зміни відбуваються у межах предикативної або непредикативної структури. Для поділу ФО за типами – зі структурою словосполучення чи зі структурою речення – ця відмінність не є визначальною.

До фразеологічного складу англійської мови входять одиниці, утворені шляхом поєднання повнозначних слів на основі сурядного зв'язку, наприклад, двовершинні ФО з компонентами-антропонімами: *Damon and Pythias* 'щирі, нерозлучні друзі'; *Jack and Gill/Jill* 'хлопець і дівчина, закохана парочка'; *John o'Nokes and John o'Styles* 'пересічні, звичайні, прості люди'; *Darby and Joan* імена літнього закоханого подружжя; *Jekyll and Hyde*; *David and Goliath* (BNC).

У процесі внутрішньоструктурного вторинного фразеотворення граматичне значення одиниць (предикативна – непредикативна) залишається незмінним. Внутрішньоструктурне вторинне фразеотворення поділяємо на два підтипи: а) утворення одиниці зі структурою словосполучення на базі одиниці зі структурою словосполучення; б) утворення одиниці зі

структурою речення на базі одиниці зі структурою речення.

Якщо твірна і похідна одиниці належать до різних структурних типів, то процес вторинного фразеотворення можна назвати міжструктурним. У такому процесі відбувається зміна граматичного значення одиниць. Словосполучення, яке називають «будівельним матеріалом» речення, може увійти до складу речення чи відособитись від нього. Міжструктурне вторинне фразеотворення також поділяємо на два підтипи: а) утворення ФО зі структурою словосполучення на базі ФО зі структурою речення (предикативна одиниця → непередикативна одиниця); б) утворення ФО зі структурою речення на базі ФО зі структурою словосполучення. В одному фразеотворчому гнізді можуть бути представлені різні типи вторинного фразеотворення за співвідношенням структури твірної та похідної одиниць. Нова ФО, пов'язана відношенням структурно-семантичної похідності з наявною у мові ФО, коли змінюється внутрішня форма похідної ФО, втрачає свій етимологічний і семантичний зв'язок з ФО-твірною основою та отримує статус самостійної одиниці системи мови.

Розглянемо способи творення ФО на основі наявної ФО, характерні для внутрішньоструктурного вторинного фразеотворення. ФО зі структурою словосполучення формуються на базі ФО з тією ж структурою шляхом словотвірної субституції стрижневого компонента, відособлення компонентів, поширення компонентного складу, заміни компонентів.

Похідні субстантивні ФО, які є назвами дії або результату дії, утворюються на базі дієслівних у разі словотвірної субституції стрижневого компонента, що відбувається шляхом його афіксації, у тому числі нульової суфіксації, та конверсії. В аналітичних мовах – конверсія: *to fall from grace – a fall from grace; to play with fire – a play with fire*. Конверсію доцільно розглядати тільки як омонімічну конверсію.

Явища словотвірного характеру є досить поширеними у вторинному фразеотворенні. Вони полягають у заміні лексеми, що виступає стрижневим компонентом твірної ФО, на лексему з відмінним граматичним значенням, але зазвичай зі збереженням індивідуальної семантики твірної одиниці. Власне, збереження індивідуальної семантики дає підстави твердити, що утворення типу *to go to Abraham's bosom –*

to go to the bosom of Abraham 'померти, віддати душу Богові' відносяться до синтаксичних варіацій, і фактично тут реалізується граматична парадигма фразеологічної одиниці. Такі одиниці не є варіантами, а співвідносяться як твірна і похідна одиниці.

Ще одним способом, характерним для внутрішньоструктурного вторинного фразеотворення, є відособлення компонентів зі складу твірної одиниці, чи, як цей спосіб називають інші дослідники, еліпсис (Кунин, 2005). В результаті відособлення виникає нова одиниця, яка має граматичні властивості та функціональні характеристики, відмінні від твірної ФО: *to slip one's neck out of the collar – to slip the collar*. При цьому може зазнавати змін й індивідуальна семантика твірної ФО: *to talk nineteen to the dozen* 'говорити не замовкаючи, без перестанку, торохтіти' – *nineteen to the dozen* 'не замовкаючи, увесь час, безперервно'. Якщо від дієслівної ФО (процесуальне значення) відособлюється ФО з якісно-обставинним або атрибутивним значенням, то у процесі структурного перетворення скорочується дієслівний компонент твірної одиниці, інші компоненти залишаються без структурних змін.

Від дієслівних ФО часто відособлюються субстантивні одиниці, при цьому іменник та узгоджене означення (за наявності) змінюють відмінок на називний: *to let the cat out of the bag – the cat is out of the bag; to go to rack and ruin – rack and ruin*. О.В. Кунін розглядає фразеотворення шляхом відособлення компонентів як процес розпаду одиничної або переважної сполучуваності твірної ФО. Навпаки, у разі поширення компонентного складу ФО твірна ФО набуває одиничної або переважної сполучуваності (Кунин, 2005: 157–159).

Утворення ФО внаслідок набуття одиничної або переважної сполучуваності пов'язане із процесом семантичної індивідуалізації оточення, яке зливається зі структурою твірної одиниці та стабілізується. Таким чином, на базі субстантивних та адвербіальних ФО виникають дієслівні фразеологічні одиниці: *like a house on fire – to get on like a house on fire; a helping hand – to lend sb a helping hand; to Jim Crow* 'пригнічувати, піддавати расовій дискримінації', *jump Jim Crow* '1) виконувати негритянський танок; 2) змінювати свої політичні погляди, виходити з партії'; *to Uncle-Tom* 'зраджувати'.

Серед способів внутрішньоструктурного вторинного фразеотворення назвемо також утворення ФО шляхом лексичної субституції компонента чи компонентів на основі аналогії: *care killed a cat – curiosity killed a cat*, перерозкладу, тобто відособлення компонентів твірної ФО, що супроводжується структурно-семантичними змінами (*to let the cat out of the bag – the cat is out of the bag*); контрасту чи розвитку образу: твірна і похідна одиниці мають антонімічні значення: *in the long run – in the short run; heaven/paradise on earth – hell on earth; wet behind the ears* 'незрілий, наївний' – *dry back of behind the ears* 'дорослий, досвідчений, зрілий'. За аналогією часто утворюються одиниці, що стосуються осіб протилежної статі. Належність до чоловічої/жіночої статі є єдиною ознакою, що диференціює значення твірної та похідної одиниць, наприклад: *Jim Crow – Jane Crow; Uncle Tom – Aunt Tommasina*. Так, від *man Friday*, імені, яким Робінзон Крузо назвав свого слугу і яке фразеологізувалося зі значенням 'вірний, надійний слуга чи помічник', за аналогією утворилася похідна ФО *girl Friday 1)* 'кмітлива молода жінка-помічниця (особливо для чоловіка)'; 2) 'дівчина чи жінка, яка виконує кілька різних видів роботи в офісі'. Вірогідно, у зв'язку з вищезгаданою тенденцією компонент *girl* замінили на *person* зі значенням 'людина, яка виконує багато різних видів роботи, зазвичай нецікавої, в офісі'. За кількісними даними (British National Corpus), похідна ФО *girl Friday* має більшу частотність вживання, ніж *man Friday*: 10 та 7 випадків вживання відповідно. Якщо в контекстуальному вживанні семантика твірної *man Friday* практично не відхиляється від словникової дефініції – 'вірний слуга', то похідна *girl Friday* може позначати як працівника офісу, так і 'помічницю', чиї головні якості – привабливість, бажання насолоджуватись життям.

Образність – характеристика значної частини фразеологічних одиниць як зі структурою словосполучення, так і зі структурою речення. Однак вторинне фразеотворення в результаті розвитку образу відбувається переважно серед одиниць зі структурою словосполучення: *to sit on the fence* 'не визначитись у своїх поглядах, займати нейтральну позицію' – *to descend on the right side of the fence* 'пристати до переможця'; *Tom and Jerry* 'міцний пунш' – *Tom-and-*

Jerry shop 'низькопробний трактир, шинок'; *clean hands – one's hands are clean*.

Другий підтип внутрішньоструктурного вторинного фразеотворення (формування ФО зі структурою речення на базі ФО зі структурою речення) менш поширений. Для другого підтипу внутрішньоструктурного вторинного фразеотворення найбільш характерними способами творення похідних ФО є творення за контрастом, за аналогією, шляхом відособлення компонентів і поширення компонентного складу.

Важливим етапом у розвитку теорії фразеотворення стала ідея, що «згущення прислів'їв дає нам окремі вислови» (Потебня, 1989: 97). Ця ідея визначає один із напрямів вторинного фразеотворення – формування ФО зі структурою словосполучення на базі ФО зі структурою речення.

Основними способами цього напряму фразеотворення є відособлення компонентів зі складу твірної одиниці та перерозклад. Відособлення компонентів першої частини твірної ФО традиційно вважають найбільш поширеним. Це пояснює причину збереження у похідній одиниці початкових, а не кінцевих компонентів більшою експресивністю та образністю першої частини. Друга частина експліцитної одиниці є ніби поясненням образу першої, яке з часом стає надлишковим, наприклад: *A burnt child dreads the fire – a burnt child. A stitch in time saves nine – a stitch in time; Lion's skin is never cheap – lion's skin*. Відособлюватись можуть також кінцеві компоненти: *Every cloud has a silver lining – a silver lining; An ass in a lion's skin – lion's skin; Not to have got a Chinaman's chance – a Chinaman's chance; Fight like Kilkenny cats – Kilkenny cats; Grin like a Cheshire cat – a Cheshire cat*. Від однієї ФО зі структурою речення шляхом відособлення компонентів може утворитися дві похідних ФО зі структурою словосполучення, наприклад: *He who pays the piper calls the tune – to pay the piper* та *to call the tune*.

Відособлення одиниці поняттєвої номінації зі складу одиниці пропозитивної номінації може супроводжуватися структурно-семантичними змінами. Такий спосіб вторинного фразеотворення отримав назву перерозклад, відособлення компонентів ФО, що супроводжується значно складнішими структурно-семантичними змінами, як-от: зміна активного стану

дієслова на пасивний і відповідні зміни об'єкта дії тощо. Фактично нову ФО можна було б назвати «відлунням» твірної: *First catch your hare then cook it – To cook your hare before it is caught. The early bird catches a worm. – The early worm gets caught by the bird.*

Відношення протиставлення пов'язують твірну і похідну ФО *The devil is not so black as he is painted* та *To paint the devil blacker than he is*. У процесі утворення похідної ФО відбувається перерозклад ФО зі структурою речення, що супроводжується контрастним розвитком образу.

Іншим способом формування одиниці поняттєвої номінації на базі одиниці пропозиційної номінації є утворення дієслівної ФО від ФО зі структурою речення з присудком у наказовому способі: *Strike while the iron is hot – to strike while the iron is hot; Make hay while the sun shines – to make hay while the sun shines*. Специфіка цього способу в тому, що твірна і похідна одиниці повністю збігаються у своєму наборі індивідуальних сем; відмінність одиниць – у їхній функціональній орієнтованості. Твірній одиниці не властива сполучуваність: вона співвідноситься з тією чи іншою ситуацією. Сполучуваність похідної дієслівної одиниці зумовлюється її граматичними і семантичними особливостями. Похідним дієслівним одиницям, утвореним цим способом, властивий синтагматичний зв'язок із частинами мови, що можуть виконувати функцію підмета, а також з іншими дієсловами, разом з якими ФО буде виконувати функцію складеного дієслівного присудка.

Твірна одиниця часто є заперечним спонукальним реченням, тоді як похідна одиниця не завжди містить заперечення (саме без заперечення похідні ФО здебільшого зафіксовані в лексикографічних джерелах). Наприклад: *Don't count your chickens before they are hatched – (not) to count one's chickens before they are hatched; Don't have got a Chinaman's chance – (not) to have got a Chinaman's chance.*

Другим напрямом міжструктурного вторинного фразеотворення є формування ФО зі структурою речення від ФО зі структурою словосполучення. Порівнюючи прислів'я і фразему з однаковими компонентами, прислів'я вважають твірною, а фразему – похідною одиницями. Чим частіше вживають фразеологічну

одиницю (зі структурою словосполучення), тим ширшими стають її синтаксичні зв'язки, що виявляється у формуванні на її основі речення повчального характеру, яке з часом перетворюється на прислів'я. При цьому ФО у складі прислів'я є ніби стійким структурним і семантичним стрижнем, навколо якого формується змінний контекст. Такий стрижень прислів'я зазвичай залишається незмінним, тоді як нефразеологічні компоненти є варіативними. Активна варіантність нефразеологічної частини є аргументом на користь вторинності прислів'я, наприклад, ФО зі структурою словосполучення *at/on/to the Greek calends/kalends*, з якої шляхом збільшення компонентного складу розвинулось прислів'я *To put off to the Greek calends 'відкласти на невизначений час'*, чи *castles in Spain/in the air – To build castles in Spain/in the air 'будувати повітряні замки'*.

Отже, для обох типів вторинних фразеотворчих процесів – внутрішньоструктурного і міжструктурного – характерні такі способи формування ФО на основі наявної ФО, як відособлення компонентів, поширення компонентного складу, заміна компонента. Це свідчить про спільну природу фразеологічних одиниць як зі структурою словосполучення, так і зі структурою речення і доводить, що обидва типи характеризують зміни фразеологічного складу мови.

Якщо значення похідної одиниці відрізняється від значення твірної, це свідчить про формування нової фразеологічної одиниці. Важливо те, що значення похідного фразеологізму створюється на основі наявного знака мови, тому обов'язково певним чином інкорпорує значення чи певні семи значення твірної одиниці. Семантичний зв'язок підсилюється наявністю у структурі похідного фразеологізму знака чи знаків, що входять до тієї одиниці, на основі якої виникає похідна. Спільні елементи структури твірної та похідної ФО створюють матеріальну базу для семантичної кореляції між одиницями.

Для похідних одиниць як незмінну можна розглядати внутрішню форму, яка на поверхневому рівні може реалізовуватися у низці подібних образів. Зміна внутрішньої форми затверджується узусом. Можуть відбуватися зміни як у плані вираження, так і у плані змісту. Отже, процес вторинного фразеотворення зумовлює появу ФО з новими структурно-семантичними

показниками, тобто він одночасно є пов'язаним зі змінами як форми, так і змісту.

Проаналізований мовний матеріал показав, що на основі того самого сюжету або події можуть виникати різні фразеологічні номінації,

в тому числі нові значення вже наявних одиниць. Різновиди структурної та семантичної модифікації ФО в умовах вторинних фразеотворчих процесів потребують більш докладного вивчення в наступних наукових студіях.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Авербух К.Я., Карпова О.М. Лексические и фразеологические аспекты перевода. Москва : Изд. центр «Академия», 2009. 176 с.
2. Алефиренко М.Ф., Семенов Н.Н. Фразеология и паремология. Москва : Флинта; Наука, 2009. 344 с.
3. Зыкова И.В. Лингвокреативность с позиции лингвокультурологии: теория, метод, анализ. *Язык, сознание, коммуникация*. Москва, 2016. Вып. 53. С. 136–151.
4. Кунин А.В. Курс фразеологии современного английского языка. Дубна : «Феникс+», 2005. 488 с.
5. Набережная Т.Е. Онтология вторичного фразеотворения в ризоструктурных языках : дис. ... кан. філол. наук : 10.02.15. Київ, 2009. 218 с.
6. Потебня А.А. Слово и миф. Москва : Изд-во «Правда», 1989. 624 с.
7. Рахматуллаева Н.Г. Номинативный потенциал структурно-семантической аналогии в английской фразеологии. *Вестник Московского государственного лингвистического университета. Языкознание*. 2014. Вып. 20 (706). С. 187–197.
8. Третьякова И.Ю. Окказиональная фразеология (структурно-семантический и коммуникативно-прагматический аспекты) : дис. ... докт. філол. наук : 10.02.01. Ярославль, 2011. 367 с.
9. The British National Corpus. URL: <http://corpus.byu.edu/BNC> (дата звернення: 07.09.2022).

REFERENCES:

1. Averbukh, K.Ya., Karpova, O.M. (2009). *Leksicheskiye y frazeologicheskiye aspekty perevoda [Lexical and phraseological aspects of translation]*. Moscow: Izd. tsentr "Akademiya", 176 p. [in Russian].
2. Alefirenko, M.F., Semenenko N.N. (2009). *Frazeologiya y paremiologiya [Phraseology and paremiology]*. Moscow: Flinta; Nauka, 344 p. [in Russian].
3. Zyкова, I.V. (2016). *Lynhvokreatyvnost s pozytsyy lynhvokulturolohyy: teoriia, metod, analiz [Linguistic creativity from the standpoint of linguistic culture: theory, method, analysis]*. *Yazyk, soznanye, kommunykatsiya – Language, cognition, communication*. Moscow, Vol. 53, pp. 136–151 [in Russian].
4. Kunin, A.V. (2005). *Kurs frazeolohyy sovremennoho anhlyiskoho yazyka [Course of phraseology of the modern English language]*. Dubna: "Feniks+", 488 p. [in Russian].
5. Naberezhneva, T.E. (2009). *Ontolohiia vtorynnoho frazeotvorennia v rizostrukturnykh movakh [Ontology of secondary phrase formation in multi-structural languages]: dys. na zdobuttia nauk. stupenia kan. filol. nauk: 10.02.15. Kyiv, 218 p. [in Ukrainian]*.
6. Potebnia, A.A. (1989). *Slovo y myf [Word and myth]*. Moskva: Izd-vo "Pravda", 624 p. [in Russian].
7. Rakhmatullaeva, N.G. (2014). *Nomynatyvnyi potentsial strukturno-semanticheskoi analohy v anhlyiskoi frazeolohyy [Nominative potential of structural-semantic analogues in English phraseology]*. *Vestnyk Moskovskoho hosudarstvennoho lynhvystycheskoho unyversyteta. Yazykoznaneye – Bulletin of the Moscow State Linguistic University. Linguistics*. Vyp. 20 (706), pp. 187–197 [in Russian].
8. Tretyakova, I.Yu. (2011). *Okkazyonalnaia frazeolohiya (strukturno-semanticheskyy y kommunykativno-prahmaticheskyy aspekty) [Occasional phraseology (structural-semantic and communicative-pragmatic aspects)]: dys. na soysk. uchen. stepeny dokt. fylol. nauk: 10.02.01. Yaroslavl, 367 p. [in Russian]*.
9. *The British National Corpus*. Retrieved from: <http://corpus.byu.edu/BNC>.